

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.10.2005, sp. zn. 25 Cdo 279/2004, ECLI:CZ:NS:2005:25.CDO.279.2004.1

Číslo: 91/2006

Právní věta: Poškozenému, jehož náhrada za ztrátu na výdělků upravená podle ustanovení § 447 obč. zák. v návaznosti na ustanovení § 195 zák. práce ve znění účinném od 1. 6. 1994 je méně příznivá než náhrada, která mu náležela podle právní úpravy účinné do tohoto data, přísluší i nadále náhrada za ztrátu na výdělků v rozsahu vyplývajícím z dosavadní úpravy, tedy v takové výši, aby se spolu s připočtením invalidního důchodu rovnala jeho průměrnému (valorizovanému) výdělků před vznikem škody, aniž by přitom bylo přihlíženo ke zvýšení invalidního důchodu podle právních předpisů o sociálním zabezpečení. Zároveň však se při výpočtu uplatní limit daný ustanoveními § 447 odst. 2 obč. zák. a § 195 odst. 2 zák. práce ve znění účinném do 31. 5. 1994.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 27.10.2005

Spisová značka: 25 Cdo 279/2004

Číslo rozhodnutí: 91

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody

Předpisy: § 447 předpisu č. 40/1964Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

O k r e s n í s o u d Plzeň – město rozsudkem ze dne 25. 4. 2002, ve znění doplňujícího rozsudku ze dne 27. 2. 2003 a opravného usnesení ze dne 24. 3. 2003, zamítl vůči oběma žalovaným žalobu na zaplacení částky 419 004,65 Kč a na vyplacení náhrady za ztrátu na výdělků v částce 7020,24 Kč měsíčně od 1. 3. 2002 doživotně a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že žalobkyně dne 16. 1. 1976 při dopravní nehodě, způsobené V. H., zaměstnancem právního předchůdce žalovaného 1), utrpěla úraz, v jehož důsledku jí byla přiznána plná invalidita. Z titulu zákonného pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla žalovaná 2) žalobkyni vyplácela náhradu za ztrátu na výdělků od 1. 2. 1976 ve výši, která se v souvislosti s valorizacemi postupně zvyšovala z částky 376 Kč měsíčně na částku 1855 Kč, do 1. 3. 1997, kdy byla výplata náhrady pozastavena. Od ledna 2000 žalovaná 2) opět škodu hradí, a to v částce 77 Kč měsíčně. Soud posuzoval výši nároku žalobkyně podle ustanovení § 447 obč. zák. a dospěl k závěru, že v případě odškodňování škody na zdraví vzniklé žalobkyni při dopravní nehodě, za kterou odpovídá žalovaný 1), postupovala žalovaná 2) v souladu s citovaným ustanovením i nařízenými vládou, která způsob náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při invaliditě upravují. Každé z vládních nařízeních přitom upravuje způsob náhrady za období v něm uvedené. Při

jednotlivých úpravách náhrady za ztrátu na výdělků se procenta valorizace průměrného výdělku stanovená v jednotlivých nařízeních vlády nejprve sčítají a pak je takto sečteným procentem valorizován rozhodný výdělek pro období, kterého se každé z vládních nařízeních týká; takto se valorizuje průměrný výdělek rozhodný pro výpočet náhrady za ztrátu na výdělků (renty), nikoliv renta samotná. Na výpočet náhrady za ztrátu na výdělků mělo vliv neprovedení valorizace podle nařízeních vlády č. 17/1983 Sb. ve výši 8 %, tj. po 2 % za roky 1977 - 1980, tento nárok na valorizaci je však podle soudu již promlčen podle § 106 odst. 1 obč. zák. Při úpravě náhrady za ztrátu na výdělků podle nařízeních vlády č. 128/1992 Sb. žalovaná 2) správně vycházela z průměrného výdělku žalobkyně dosahovaného před poškozením. Soud se dále podrobně zabýval jednotlivými nařízeních vlády, zejména č. 298/1996 Sb., č. 318/1997 Sb., č. 320/1998 Sb., č. 283/1999 Sb., č. 18/2001 Sb. a č. 464/2001 Sb., provedl výpočty výše valorizovaných výdělků a dovedl, že v době do 1. 12. 1999 a poté opět od 1. 12. 2001 žalobkyně pobírala invalidní důchod (valorizovaný) vyšší než valorizovaný výdělek, proto jí za toto období nárok na rentu nevznikl; v mezidobí jí žalovaná 2) vyplácela náhradu za ztrátu na výdělků při invaliditě správně, podle ustanovení § 447 obč. zák. a příslušných nařízeních vlády. Nelze vyhovět ani požadavku žalobkyně, aby jí náhrada za ztrátu na výdělků byla poskytována doživotně, neboť náhrada za ztrátu na výdělků se poskytuje nejpozději v kalendářním měsíci, ve kterém zaměstnanec dovrší 65 let věku; podle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, má žalobkyně nárok na starobní důchod při dosažení důchodového věku podle § 32 tohoto zákona. Soud dále dovedl, že pokud byla žalobkyni způsobena škoda provozem motorového vozidla, jehož provozovatelem byl předchůdce žalovaného 1), který za způsobenou škodu odpovídal, a tento předchůdce byl pojištěn za škody způsobené provozem motorových vozidel ze zákona u žalované 2) podle vyhlášky č. 123/1974 Sb., s ohledem na ustanovení § 8 vyhlášky se žalobkyně mohla domáhat plnění na žalovaném 1), neboť vůči žalované 2) jí přímý nárok nevznikl. Žalovaná 2) však žalobkyni plnila v rozsahu, který jí ukládají ustanovení občanského zákoníku a příslušná nařízeních vlády. Tím, že žalovaná 2) žalobkyni plnila tak, jak byla její povinnost, nárok žalobkyně zanikl splněním ve smyslu ustanovení § 559 obč. zák., a nemůže se tedy domáhat dalšího plnění nad rámec toho, co již bylo v souladu se zákonem splněno.

K odvolání žalobkyně K r a j s k ý s o u d v Plzni rozsudkem ze dne 7. 7. 2003 rozsudek soudu prvního stupně ve znění doplňujícího rozsudku a opravného usnesení potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud se ztotožnil se skutkovými i právními závěry soudu prvního stupně, zejména s tím, že žalobkyni byla žalovanou 2) vyplácena náhrada za ztrátu na výdělků při invaliditě ve smyslu ustanovení § 447 obč. zák., a to v částce představující rozdíl mezi průměrným výdělkem před poškozením a invalidním důchodem. Výše náhrady za ztrátu na výdělků pak byla stanovena podle jednotlivých nařízeních vlády o úpravě náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při invaliditě. V období od 17. 1. 1976 do 31. 12. 1995 žalovaná 2) odečítala od valorizovaného výdělku invalidní důchod v původně přiznané výši, tj. v částce 836 Kč, a to s ohledem na skutečnost, že v tomto období účinná nařízeních vlády obsahovala ustanovení, podle nichž se při úpravě za ztrátu na výdělků nepřihlíží ke zvýšení invalidního důchodu podle právních předpisů o sociálním zabezpečení. Náhrada za toto období je mezi účastníky nesporná. Podle odvolacího soudu nemůže obstát názor žalobkyně, že i v období od 1. 1. 1996 měla žalovaná 2) povinnost doplácet jí náhradu za ztrátu na výdělků ve výši, představující rozdíl mezi valorizovaným průměrným výdělkem a invalidním důchodem původně přiznaným ve výši 836 Kč. Nařízeních vlády č. 317/1995 Sb., které nabylo účinnosti dne 29. 12. 1995, a všechna následující nařízeních vlády, která upravují náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při invaliditě, již neobsahují ustanovení o tom, že se při úpravě náhrady za ztrátu na výdělků nepřihlíží ke zvýšení invalidního důchodu podle předpisů o sociálním zabezpečení, a proto nelze jinak, než postupovat při stanovení výše náhrady za ztrátu na výdělků podle ustanovení § 447 odst. 1 obč. zák. a stanovit ji jako rozdíl mezi valorizovaným průměrným výdělkem před poškozením a invalidním důchodem v plné, skutečně pobírané výši. Takovým způsobem také postupuje žalovaná 2) při stanovení výše náhrady za ztrátu na výdělků až do současné doby, kdy podle nařízeních vlády účinných v jednotlivých letech v

případech, kdy skutečně pobíraný invalidní důchod převyšuje valorizovaný výdělek, pozastavuje výplatu náhrady za ztrátu na výděleku, a jestliže je invalidní důchod nižší, ve výši rozdílu ji znovu poskytuje.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a které odůvodňuje podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. Zásadní právní význam rozhodnutí spatřuje v tom, že soudy obou stupňů řešily její nárok rozdílně od rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 1997, sp. zn. 2 Cdon 603/96, publikovaného jako „R 17/1997“, podle něž poškození zaměstnanci, jimž nárok na náhradu za ztrátu na výděleku po skončení pracovní neschopnosti (při uznání invalidity nebo částečné invalidity) vznikl před 1. 6. 1994, nadále pobírají tuto náhradu nejméně ve stejném rozsahu jako zaměstnanci, jimž nárok vznikl po účinnosti zákona č. 74/1994 Sb. Rozsudky soudů obou stupňů jsou podle dovolatelky rovněž v rozporu s nálezem Ústavního soudu publikovaným pod č. 164/1995 Sb. Žalovaná 2) postupovala správně v období od 1. 1. 1994 do 30. 11. 1996 podle zákona a do 28. 2. 1997 správně odečítala původní invalidní důchod 836 Kč. Nesprávně však postupovala ohledně zvýšení průměrného výděleku o 2% dle nařízení vlády č. 128/1992 Sb. a dále navíc vůbec nepřihlédla k ustanovení § 14 zákona č. 183/1994 Sb. a neodečítala z invalidního důchodu částku 220 Kč. Od 1. 3. 1997 žalovaná 2) začala aplikovat novější zákon, pro žalobkyni nevýhodný, s jehož aplikací se žalobkyni nejen přestala vyplácet náhrada za ušlý výdělek (renta), ale novým výpočtem se žalobkyně dostala do minusových položek. Správně celá věc měla být posouzena podle dovolatelky tak, že se měl výpočet řídit starým systémem, kde se renta upravuje jen při valorizacích průměrných výdělků podle příslušného nařízení vlády, zatímco valorizace důchodů způsob výpočtu renty neovlivňují, protože se započítává stále stejná původní výše důchodu, navíc ještě snižena o 220 Kč. Správně mělo být proto žalobkyni za předmětné období vyplaceno 639 918 Kč a měsíčně nadále vyplácena náhrada za ztrátu na výděleku ve výši 7824,24 Kč. Dovolatelka navrhla, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu spolu s rozsudkem soudu prvního stupně a aby věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Oba žalovaní se k dovolání žalobkyně shodně vyjádřili tak, že se ztotožňují s rozhodnutím soudu prvního stupně i následujícím potvrzujícím rozsudkem odvolacího soudu.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. oprávněnou osobou - účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), se nejprve zabýval přípustností dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Podle § 237 odst. 1 o. s. ř. je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (písm. a/), jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (písm. b/), jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (písm. c/). Podle odstavce 3 tohoto ustanovení rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným

právem.

Žalobkyně dovoláním napadá rozsudek odvolacího soudu ve věci samé, jímž byl rozsudek soudu prvního stupně potvrzen, aniž mu předcházelo zrušující rozhodnutí odvolacího soudu; přípustnost dovolání tak lze posuzovat pouze podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., podle nějž je dovolání přípustné jen tehdy, jde-li o řešení právních otázek (jiné otázky, zejména posouzení správnosti nebo úplnosti skutkových zjištění, přípustnost dovolání nezakládají) a jde-li zároveň o právní otázku zásadního významu. Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o. s. ř.). O rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadního významu jde nejen tehdy, jestliže odvolací soud posuzoval právní otázku, která v projednávané věci měla pro rozhodnutí ve věci zásadní význam (tedy nejde o posouzení jen takové právní otázky, které pro rozhodnutí věci nebylo určující). Rozhodnutí odvolacího soudu musí současně mít po právní stránce zásadní význam z hlediska rozhodovací činnosti soudů vůbec (mající obecný dopad na případy obdobné povahy). Přípustnost dovolání není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam; přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam skutečně má.

V první řadě nelze přehlédnout, že v posuzovaném případě je rozhodnutí odvolacího soudu, který se ztotožnil se všemi důvody uvedenými v rozhodnutí soudu prvního stupně, založeno jednak na závěru, že žalovaná 2) poskytovala v předmětném období žalobkyni náhradu za ztrátu na výdělku v zákonem stanoveném rozsahu, jednak na závěru, že tato žalovaná (jakožto pojišťovna plnící za žalovaného 1/ z titulu pojištění odpovědnosti za škodu) není ve věci pasivně legitimována, neboť za škodu odpovídá žalovaný 1), aniž by žalobkyně vůči žalované 2) měla přímý nárok. Za situace, kdy řešení otázky pasivní legitimace žalované 2) dovolatelka nezpochybňuje (tato otázka tak není předmětem dovolacího přezkumu), nemohlo by se ani jí navrhované řešení otázky výše náhrady škody, které dovolatelka v dovolání jediné označuje za zásadně právně významné, projevit v jejích poměrech ve vztahu k žalované 2) kladně; nepodléhá-li dovolacímu přezkumu otázka nedostatku pasivní legitimace této žalované, která obstojí samostatně jako důvod pro zamítnutí žaloby, nemá otázka výše škody na správnost rozhodnutí vliv (srov. rozsudek NS ČR ze dne 8. 12. 1997, sp. zn. 3 Cdon 1374/96, uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 2, ročník 1998, pod č. 17, případně rozsudek NS ČR ze dne 28. 5. 1998, sp. zn. [2 Cdon 119/97](#), uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 55/99).

Nelze proto rozhodnutí odvolacího soudu ohledně dovoláním uplatněné právní otázky ve vztahu k žalované 2) považovat po právní stránce za zásadně významné a nelze dovodit přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., pokud směřuje proti rozhodnutí odvolacího soudu v té části, jíž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně o zamítnutí žaloby vůči této žalované.

Nejvyšší soud proto dovolání v tomto rozsahu podle ustanovení § 243b odst. 5, věty první, a § 218 písm. c) o. s. ř. odmítl.

Není naopak pochyb (tyto otázky nejsou vzhledem k uplatněným dovolacím důvodům předmětem přezkumu dovolacím soudem) o tom, že žalovaný 1) odpovídá žalobkyni za škodu, kterou jí při dopravní nehodě způsobil jeho zaměstnanec při plnění pracovních úkolů, podle ustanovení § 427 obč. zák., přičemž výše náhrady za ztrátu na výdělku při invaliditě se řídí ustanovením § 447 obč. zák. Právní otázka výše náhrady za ztrátu na výdělku při invaliditě podle občanskoprávních předpisů v souvislosti se změnou právní úpravy (odstranění limitů v pracovněprávních vztazích k 1. 6. 1994), která ve vztahu k žalovanému 1) byla určujícím důvodem pro zamítnutí žaloby, nebyla dovolacím soudem dosud řešena a představuje proto otázku zásadního právního významu (§ 237 odst. 3 o. s. ř.),

zakládající přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. proti té části výroku rozsudku, jímž odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výrocích ve vztahu mezi žalobkyní a žalovaným 1).

Nesprávné právní posouzení věci ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., které dovolatelka uplatnila jako dovolací důvod, může spočívat v tom, že soud na správně zjištěný skutkový stav aplikoval nesprávný právní předpis nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil. Dovolatelka namítá především rozpor dovoláním dotčeného rozhodnutí s judikaturou Nejvyššího soudu k ustanovení § 195 zák. práce a k přechodnému ustanovení vztahujícímu se k jeho změně účinné k 1. 6. 1994 a rovněž s nálezem Ústavního soudu ČR, publikovaným pod č. 164/1995 Sb.

Z obsahu spisu vyplývá, že žalovaná 2) žalobkyni vyplácela formou renty náhradu za ztrátu na výdělků od 1. 2. 1976 ve výši, která se v souvislosti s valorizacemi postupně zvyšovala z částky 376 Kč měsíčně na částku 1855 Kč, a to do 1. 3. 1997, kdy jí výplatu renty pozastavila s odkazem na nový způsob výpočtu výše náhrady vyplývající ze změny právní úpravy a na znění nařízení vlády o valorizaci. Žalobkyně proto požaduje náhradu škody v žalobou vyčíslených pravidelných měsíčních částkách od 1. 3. 1997 s tím, že jí i nadále náleží rozdíl mezi částkou průměrného výdělku po provedených valorizacích a částkou původně stanoveného invalidního důchodu, tj. bez přihlédnutí k jeho zvýšení podle předpisů o sociálním zabezpečení.

Podle ustanovení § 447 odst. 1 obč. zák. náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při invaliditě činí rozdíl mezi průměrným výdělkem před poškozením a výdělkem dosahovaným po poškození s připočtením případného invalidního důchodu nebo částečného invalidního důchodu.

Podle odstavce 2 tohoto ustanovení náhrada za ztrátu na výdělků spolu s výdělkem poškozeného a s případným invalidním důchodem nebo částečným invalidním důchodem nesmí přesahovat částku stanovenou předpisy pracovního práva pro náhradu škody při pracovních úrazech a nemocech z povolání. Toto omezení neplatí, byla-li škoda způsobena úmyslně; z důvodů zvláštního zřetele hodných může soud určit vyšší částku náhrady též tehdy, byla-li škoda způsobena hrubou nedbalostí.

Podle odstavce 3 tohoto ustanovení vláda České a Slovenské Federativní Republiky může vzhledem ke změnám, které nastaly ve vývoji mzdové úrovně, upravit nařízením podmínky, výši a způsob náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při invaliditě.

Podle ustanovení § 195 odst. 1 zákoníku práce ve znění účinném od 1. 6. 1994 náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity nebo částečné invalidity se poskytne zaměstnanci v takové výši, aby spolu s jeho výdělkem po pracovním úraze nebo po zjištění nemoci z povolání s připočtením případného invalidního nebo částečného invalidního důchodu poskytovaného z téhož důvodu se rovnala jeho průměrnému výdělků před vznikem škody. Přitom se nepřihlíží ke zvýšení invalidního důchodu pro bezmocnost, ke snížení tohoto důchodu podle právních předpisů o sociálním zabezpečení, ani k výdělků zaměstnance, kterého dosáhl zvýšeným pracovním úsilím.

Novelizace zákoníku práce, provedená zákonem č. 74/1994 Sb., vypustila s účinností od 1. 6. 1994 z ustanovení § 195 odst. 1, věty druhé, slova „ke zvýšení přiznaných důchodů podle těchto předpisů“ (k uvedenému zvýšení je tedy při výpočtu náhrady za ztrátu na výdělků nyní nutno přihlížet) a z § 195 vypustila také celý odstavec 2, tedy zrušila limitaci omezující do té doby výši náhrady, která spolu s výdělkem a invalidním důchodem nesměla přesáhnout stanovenou částku. Smyslem této změny bylo u všech poškozených, i těch, kteří nepobírají invalidní, resp. částečný invalidní důchod, nebo u osob s velkým příjmem, dosažení principu náhrady škody odpovídající skutečné ztrátě na výdělků, čemuž napomáhá i v současnosti uplatňovaný způsob valorizace průměrného výdělku

rozhodného pro výpočet náhrady za ztrátu na výdělků. Podle ustanovení čl. VI odst. 6 zákona č. 74/1994 Sb. úprava náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti (§ 195) a náhrady nákladů na výživu pozůstalých (§ 199) se provede i u zaměstnanců a pozůstalých, kterým náhrada příslušela před 1. 6. 1994; to platí i pro náhrady, o nichž bylo před 1. 6. 1994 pravomocně rozhodnuto nebo jejichž výše byla dohodnuta.

Nálezem Ústavního soudu České republiky ze dne 24. 5. 1995, publikovaným pod č. 164/1995 Sb., bylo přechodné ustanovení čl. VI odst. 6 zákona č. 74/1994 Sb. dnem 1. 10. 1995 zrušeno s odůvodněním, že dopadá i na případy těch poškozených, u nichž dojde v důsledku nové úpravy výpočtu náhrady za ztrátu na výdělků - tedy v důsledku zohlednění zvýšení důchodů - ke snížení do účinnosti novely pobírané náhrady za ztrátu na výdělků a že tím bez toho, aby se tak dělo v obecném zájmu, dochází k odnětí řádně nabytých práv; přitom jedním ze základních kamenů, na nichž je budována právní jistota, je respektování pravomocných rozsudků soudů a svobodně a platně uzavřených soukromoprávních smluv. Tato úprava je proto v rozporu s principem právní jistoty zahrnujícím v sobě i ochranu důvěry občanů v právo.

Prostřednictvím čl. I. zákona č. 220/1995 Sb. bylo do zákoníku práce vtěleno nové přechodné ustanovení, podle něž úprava náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti (§ 195) a náhrady nákladů na výživu pozůstalých (§ 199), je-li to pro zaměstnance či pozůstalé příznivější, se provede i u zaměstnanců a pozůstalých, kterým náhrada příslušela před 1. 6. 1994; to platí i pro náhrady, o nichž bylo před 1. 6. 1994 pravomocně rozhodnuto nebo jejichž výše byla dohodnuta.

Uvedená úprava se týká náhrady škody v pracovněprávních vztazích, tedy odpovědnosti zaměstnavatele vůči jeho zaměstnanci, který v důsledku pracovního úrazu či nemoci z povolání utrpěl po skončení pracovní neschopnosti ztrátu na výdělků. V posuzované věci se o takový případ nejedná, neboť žalobkyně není a nebyla zaměstnancem žalovaného 1), který jí za škodu odpovídá podle občanského zákoníku.

Ustanovení § 447 obč. zák. nebylo od doby, kdy žalobkyně utrpěla úraz, do současné doby změněno a dotkla se jej pouze popsána změna provedená s účinností od 1. 6. 1994 v ustanovení § 195 zák. práce, a to proto, že ustanovení § 447 odst. 2 obč. zák. odkazuje ohledně výše náhrady za ztrátu na výdělků na omezení, stanovené předpisy pracovního práva pro náhradu škody při pracovních úrazech a nemocech z povolání, čímž tedy občanskoprávní předpis odkazuje na zákoník práce, konkrétně na jeho ustanovení § 195 odst. 2 ve znění účinném do 31. 5. 1994. Od 1. 6. 1994, kdy byl zákoník práce novelizován a ustanovení § 195 bylo popsáným způsobem změněno, již toto omezení náhrady za ztrátu na výdělků (do výše tzv. limitovaného průměrného výdělků) ani v občanskoprávních vztazích neplatí (srov. rovněž rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 2. 2002, sp. zn. [25 Cdo 1161/2000](#), publikovaný pod č. 71 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2002). Podle nyní platné úpravy se náhrada za ztrátu na výdělků (obdobně jako podle § 195 zák. práce) poskytuje v takové výši, aby se spolu s výdělkem poškozeného po úrazu a s připočtením případného invalidního důchodu rovnala jeho průměrnému výdělků před vznikem škody.

Vzhledem k nominálnímu růstu mezd byla opakovaně postupem předvídaným v ustanovení § 447 odst. 3 obč. zák. valorizována částka představující průměrný výdělek před poškozením. V návaznosti na odstranění limitu obsaženého v ustanovení § 195 odst. 2 zák. práce ve znění účinném do 31. 5. 1994 doznalo změn i jinak obvyklé vymezení způsobu valorizace prováděné nařízením vlády, např. č. 50/1994 Sb. (podle jeho § 2 odst. 2 při úpravě náhrady za ztrátu na výdělků podle § 1 se nepřihlíží ke zvýšení invalidního, popřípadě částečného invalidního důchodu podle předpisů o sociálním zabezpečení). Oproti tomu nařízení č. 317/1995 Sb., č. 298/1996 Sb., 318/1997 Sb., č. 320/1998 Sb., č. 283/1999 Sb., č. 18/2001 Sb. a č. 464/2001 Sb. již na rozdíl od posledního valorizačního nařízení předcházejícího změně zákoníku práce neobsahují podmínku, že se při výpočtu nepřihlíží ke zvýšení

invalidního, popřípadě částečného invalidního důchodu podle předpisů o sociálním zabezpečení, což odpovídá i zákonné úpravě účinné od 1. 6. 1994 v pracovněprávních a potažmo i v občanskoprávních vztazích. Protože v souvislosti se změnou pracovněprávních předpisů se občanskoprávní úprava, pokud jde o zjištění výše náhrady za ztrátu na výděлку při invaliditě, změnila, aniž došlo k přímé novelizaci občanského zákoníku, neexistuje pro tuto oblast žádné přechodné ustanovení typu ustanovení čl. I. zákona č. 220/1995 Sb., které by řešilo dopad nového způsobu odškodňování na již vzniklé nároky. Zatímco tedy v pracovním právu byla změna právní úpravy ve vztahu k nárokům vzniklým před 1. 6. 1994 řešena nejprve přechodným ustanovením, které Ústavní soud shledal protiústavním, a nyní nově formulovaným přechodným ustanovením, které eliminuje případný negativní dopad do již nabytých práv, v občanském zákoníku se žádná výslovná právní úprava v tomto směru nevyskytuje.

Nicméně bez ohledu na to jsou i pro tuto oblast uplatnitelné závěry vyplývající z nálezu Ústavního soudu č. 164/1995 Sb., zejména pravidlo, že případy, u nichž dojde v důsledku změny pracovněprávních předpisů ke snížení doposud pobírané částky, představující náhradu za ztrátu na výděлку, jsou v rozporu s principem právní jistoty zahrnujícím v sobě i ochranu důvěry občanů v právo. V posuzovaném případě právě k takové situaci mohlo dojít, neboť žalobkyni vznikl nárok na náhradu za ztrátu na výděлку při invaliditě před 1. 6. 1994 v určité výši, přičemž v souvislosti s valorizací podle nařízení vlády č. 317/1995 Sb. byla na tento nárok aplikována bez dalšího nová úprava plynoucí ze změny pracovněprávních předpisů k uvedenému datu, která je pro žalobkyni méně příznivá. Jestliže odvolací soud při absenci přechodného ustanovení podřídil dříve vzniklé nároky nové úpravě, nevyložil právní úpravu v kontextu jejího vývoje ústavně konformním způsobem, neboť důsledek z takového přístupu vyplývající je v rozporu s principem právní jistoty, jak jej v nálezu č. 164/1995 Sb. vyložil Ústavní soud.

Z uvedeného vyplývá, že je-li pro žalobkyni náhrada za ztrátu na výděлку upravená podle ustanovení § 447 obč. zák. v návaznosti na ustanovení § 195 zák. práce ve znění účinném od 1. 6. 1994 méně příznivá než náhrada, která jí náležela podle právní úpravy účinné do tohoto data, přísluší jí i nadále náhrada za ztrátu na výděлку v rozsahu vyplývající z dosavadní úpravy, tedy v takové výši, aby se spolu s připočtením invalidního důchodu rovnala jejímu průměrnému (valorizovanému) výděлку před vznikem škody, aniž by přitom bylo přihlíženo ke zvýšení invalidního důchodu podle právních předpisů o sociálním zabezpečení. Zároveň však se při výpočtu uplatní limit daný ustanoveními § 447 odst. 2 obč. zák. a § 195 odst. 2 zák. práce ve znění účinném do 31. 5. 1994. Dovolatelce je třeba přisvědčit i v tom, že pro účely stanovení výše její náhrady za ztrátu na výděлку je třeba od invalidního důchodu odečítat částku 220 Kč, jak plyne z ustanovení § 14 zákona č. 183/1994 Sb., které dopadá i na daný případ.

Protože dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. je naplněn, Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu ve vztahu mezi žalobkyní a žalovaným 1) zrušil (§ 243b odst. 1, část věty za středníkem, o. s. ř.), a protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i pro rozsudek soudu prvního stupně, byl i tento rozsudek v odpovídajícím rozsahu zrušen a věc byla vrácena Okresnímu soudu Plzeň - město k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, věta druhá, o. s. ř.).